

Joan Carles Blanch

OPERACIÓ

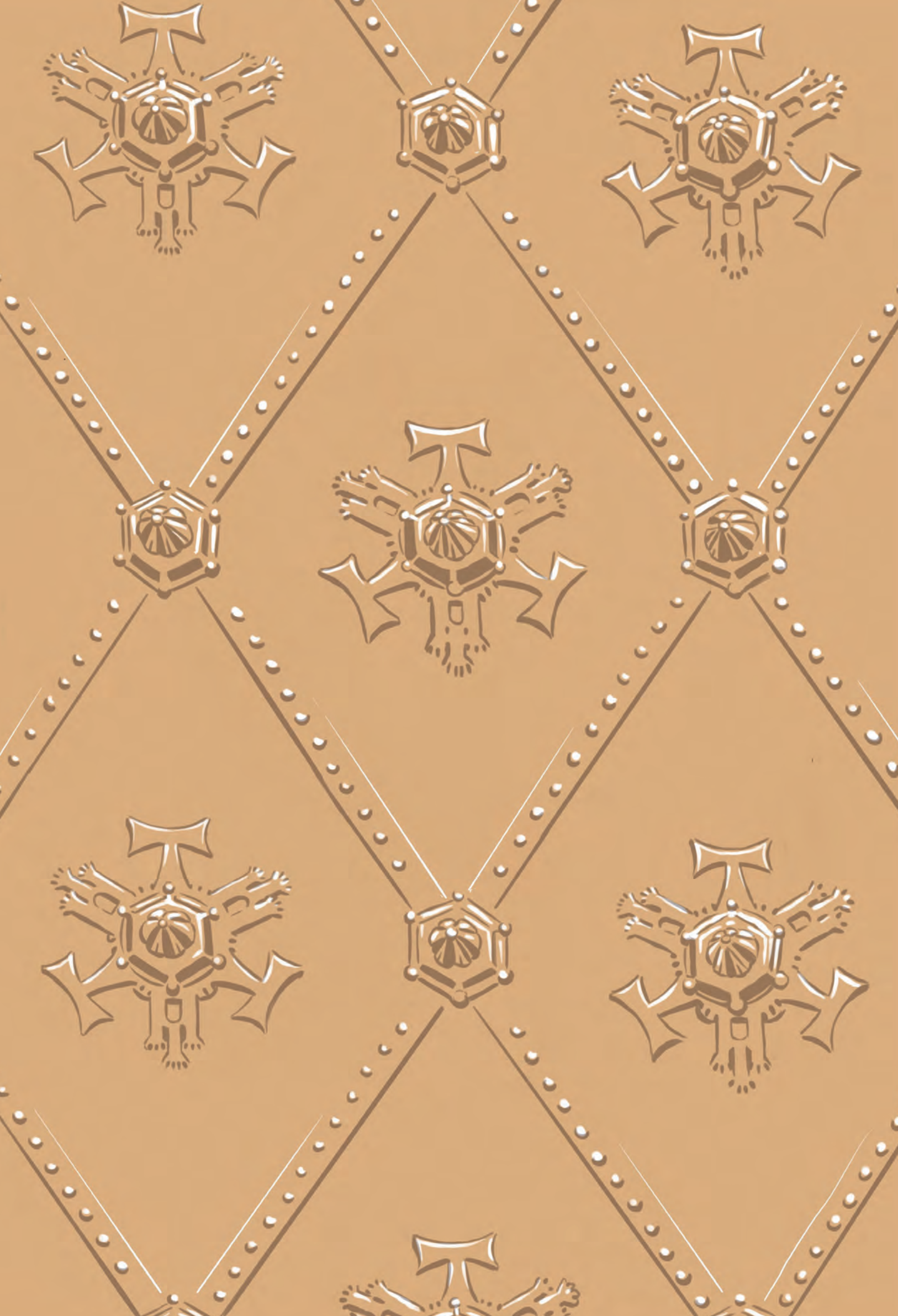
TECLA

UNA HISTÒRIA

DE PODER

Agraïments:

A la meua família, l'Ignasi, la Martina (la meua Tecla preferida) i la Núria, amb qui comparteixo la vida i les meves dèries. Per la paciència que han tingut i el suport moral que m'han donat en "la fenyxa del llibre de la Teclata".

A l'Eva, ma germana, periodista i assessora lingüística, que ha fet una correcció ortogràfica i d'estil molt acurada del llibre.

Al Pele, per la seva professionalitat a l'hora de muntar el disseny del llibre.

Al Jaime Calderón, mestre i gran artista del món del còmic, pels savis consells que m'ha donat i per tot el que he après a l'escola Femart de Barcelona.

A tots els amics i familiars, gent que estimo, que s'han prestat a sortir-hi fent de papes, arquebisbes, pagesos, nobles...

Al Salvador Fà i als tècnics de Cultura de l'Ajuntament de Tarragona, Xavi González, Sílvia Ferreres i Hèctor de la Salut, per confiar-me aquest projecte.

A l'Ajuntament de Tarragona, per creure en la idoneïtat d'un llibre divulgatiu sobre la patrona pel 700 aniversari de l'arribada del braç. Una aposta ferma per la cultura a la ciutat.

A l'Autoritat Portuària del Port de Tarragona, per haver tornat a implicar-se en aquesta nova història il·lustrada. El foment de la cultura honora les institucions.

A Cossetània Edicions per editar conjuntament el llibre i fer que pugui arribar al públic general a través de les llibreries catalanes.

Sense tots ells, ara no tindriem *Operació Tecla* entre les mans.

A tots plegats, moltes gràcies.

Edita:

© Ajuntament de Tarragona – Conselleria de Cultura – Pl. de la Font, 1 – 43003 Tarragona – Tel. 977 29 61 00 – www.tarragona.cat

© 9 Grup Editorial / Cossetània Edicions – C/ Violeta, 6 – 43800 Valls – Tel. 977 60 25 91 – cossetania@cossetania.com – www.cossetania.com

1a edició: Setembre 2022

Adaptació de textos: Joan Carles Blanch i Torredadell ©

Il·lustracions: Joan Carles Blanch i Torredadell ©

www.estudiblanch.cat / joancarles@studiblanch.cat

Correcció del text: Eva Blanch i Torredadell

Disseny gràfic i maquetació: Pele Viader Rapp / PELIA Disseny+Comunicació

Impressió: Leitzaran Grafikk

ISBN: 978-84-1356-216-2

Dipòsit legal: DL T 835-2022

Il·lustració de les guardes: Detall dels revestiments metàl·lics de les portes de la catedral de Tarragona, segle xv.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'autor i de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Tots els drets reservats.

OPERACIÓ

TECLA

UNA HISTÒRIA DE PODER

Joan Carles Blanch

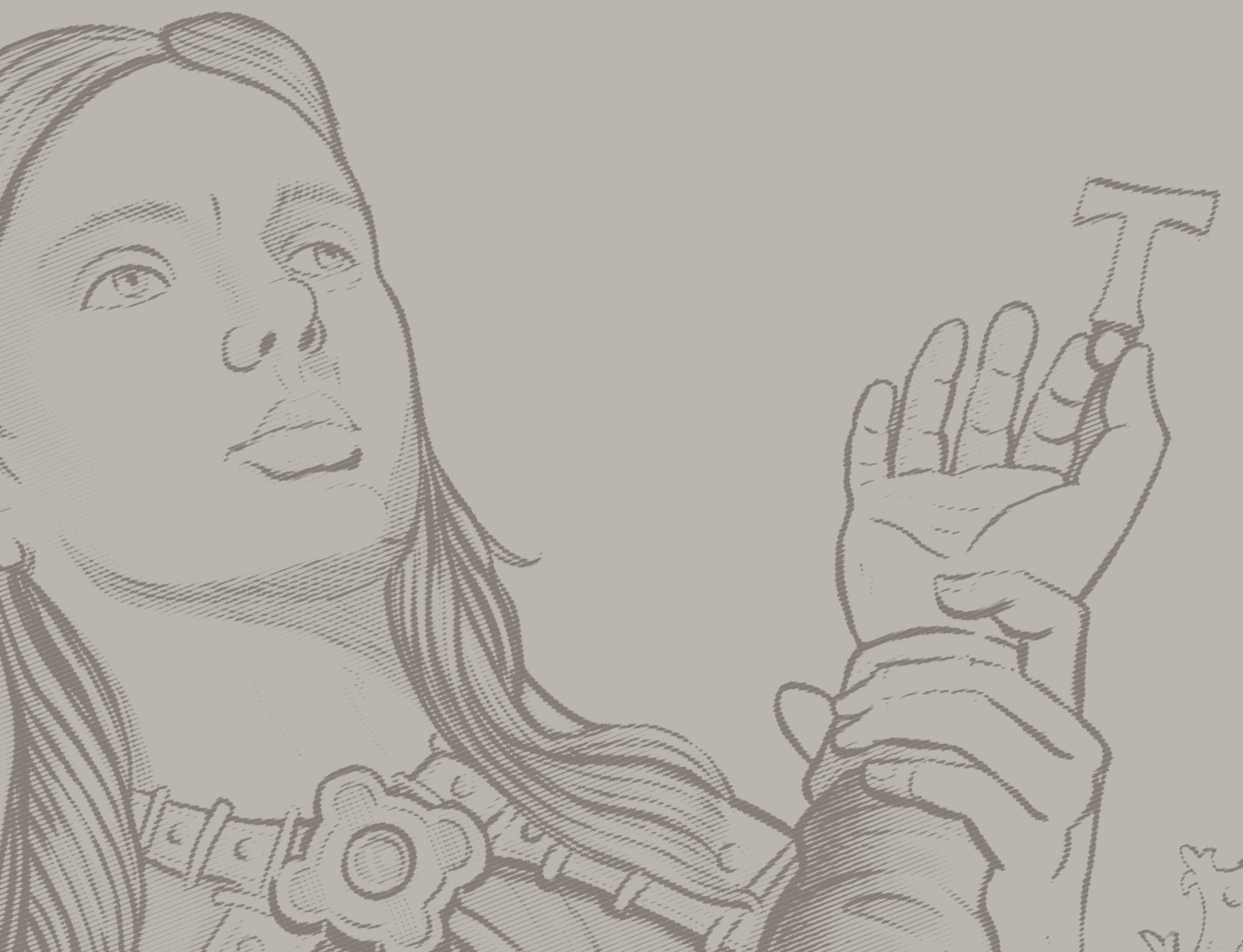

ÍNDEX

- Pàg. 02 Agraïments
- Pàg. 07 Presentació
- Pàg. 09 Introducció
- Pàg. 10 Temps era temps...
- Pàg. 15 I *Tu Theclae*. L'antiguitat. Segles I-V dC
- Pàg. 41 II D'Orient a Occident. L'alta edat mitjana. Segles V-X
- Pàg. 51 III L'operació Tecla. La baixa edat mitjana. Segles X-XV
- Pàg. 115 IV *Semper Thecla*. Segles XVI-XXI
- Pàg. 126 Bibliografia

PRESENTACIÓ

L'entramat urbà de la Tarragona medieval es manté viu a la nostra Part Alta, on es concentra, encara avui, bona part de la vida ciutadana, especialment la dedicada a les celebracions populars, hereves de festivitats que s'han anat teixint i configurant amb el pas dels anys.

Aquest espai, sense canvis profunds en l'estructura, amaga una gran quantitat d'històries que la gent de la ciutat i els poders que hi tenen influència han anat escrivint segle rere segle. Ara compartits amb els nostres visitants, aquests carrers i places han estat escenaris de la reconstrucció de la ciutat, després de l'abandó que va patir durant segles coincidint amb la dominació musulmana de part del país. Reconstrucció urbana i també humana, que durant la repoblació comparteix escenes quotidianes dels nous habitants barrejades amb les lluites entre el Consell Municipal, el rei i l'arquebisbe. Lluites que busquen el poder, el domini del territori però també (i sobretot) de les idees, d'una manera de veure el món.

En aquest context s'arriba a la recta final de la construcció de la catedral i de la seva esperada consagració (1331). Es veu la necessitat de disposar d'una relíquia que li doni prestigi i reforci la tasca de retornar a l'Església tarragonina l'espai que li corresponia dins el context general.

Serà el maig de 1321 que aquesta relíquia arribarà a partir d'una gestió del rei Jaume II, que aprofitarà les bones relacions amb Armènia. La seva arribada a Tarragona provoca un seguici processional considerat dels més importants de l'època a Europa, amb una forta implicació de

totes les branques del poder i la ciutadania representada pels diferents gremis.

Set segles després, la societat tarragonina segueix reproduint en les festes a la seva patrona una part important d'aquest cerimonial. Tot i el pas del temps, aquesta celebració segueix sent un dels moments en què els tarragonins i les tarragonines ens sentim més orgullosos de la nostra ciutat i la nostra gent. Ocupem els carrers amb una mena de complicitat que ens fa més propers i que ens ajuda a millorar com a societat, i que, de ben segur, van més enllà de les raons de fe i entronquen amb una realitat incontestable d'integració i pertinença a una ciutat i a un país.

Des de l'Ajuntament de Tarragona, el Consell Municipal encara viu i vigent, com a impulsor del projecte Santa Tecla 700, s'ha tingut clar des del primer moment que calia compartir aquesta història sobre aquest episodi transcendent en els orígens de la nostra Festa Patronal més important. Aquest llibre és una part essencial de l'àmbit de divulgació d'aquest projecte que commemora els 700 anys de l'entrada de la relíquia del braç de santa Tecla a Tarragona.

Conèixer el passat per gaudir encara més del present i planificar un futur de concòrdia que, amb els canvis que l'evolució de la societat ens comporti, no perdi de vista com s'ha arribat fins aquí. Que siguem capaços d'aprofitar-ho per seguir millorant com a festa i com a ciutat, amb la gent que la conforma com a ingredient principal. És feina de tots i totes.

Salvador Fà Vallverdú

*Comissari de la celebració dels 700 anys
de l'arribada del braç de santa Tecla a Tarragona*

INTRODUCCIÓ

La figura de Tecla no sorgeix del no-res a l'època medieval, sinó que hi ha tota una tradició al darrere, una història oriental que ens arriba de l'antiguitat, el període en què va viure la santa. Els dos primers capítols ens serviran per conèixer Tecla, per saber què diu la llegenda, com se n'origina el culte a Orient, com va arribar a la Tàrraco de l'antiguitat tardana, quins llibres en parlen i qui els va escriure. Ens farem moltes preguntes. Buscarem quins vestigis hi ha a la ciutat que ens donin pistes del culte a Tecla a l'època romana.

El tercer capítol és l'operació Tecla pròpiament dita, la part més important del llibre i la que li dona nom. Explica l'estratègia política i religiosa que es va desenvolupar al llarg de la baixa edat mitjana al voltant de la santa. Sabrem com és que Tecla es converteix en un personatge clau per als arquebisbes, per al casal de Barcelona i, sobretot, per a Tarragona, ja que a l'ombra de la seva figura hi creixen un arquebisbat, una catedral i una ciutat sencera. Tecla és Tarragona!

En aquests capítols reviuem moments històrics relacionats amb la Tarragona medieval i els seus protagonistes: reis, arquebisbes, nobles, ciutadans... Ells mateixos ens introduiran les històries d'intrigues, assassinats, conflictes, grans construccions, viatges, festes... perquè Tecla també és poder!

Si en els tres capítols primers ens centrem a conèixer Tecla d'Icòni i les maquinacions al voltant de la seva figura, també hem de saber com arriba a l'actualitat aquest muntatge medieval. Això ho veurem al quart i últim capítol. A *Semper Thecla* farem una ràpida revisió de com es consoliden unes festes d'arrel medieval dedicades a la patrona de la ciutat després d'una operació que va requerir tant d'esforç i tants recursos. La religiositat popular i la tradició hi han tingut un paper important i han fet que la memòria de Tecla perduri a través dels segles.

TEMPS ERA TEMPS...

PÀGINES
15>39

L'ANTIGUITAT SEGLES I-V DC *Tu Theclae*

SEGLE I

SEGLE II

SEGLE III

SEGLE IV

SEGLE V

0

100

200

300

400

500

Any 0

Anno Domini.
Any del naixement de Crist.

15 dC

Construcció del temple d'August a Tàrraco.

30-110 dC

Vida de Tecla d'Iconi a Anatòlia.

64 dC

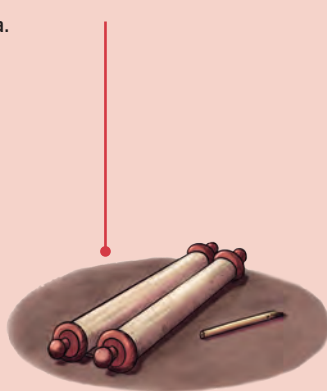
Suportat viatge de Pau i Tecla a Hispània.

Segles I-II dC

Etapa de màxima esplendor de l'urbs de Tàrraco.

Segles II-III dC

Es redacten les Actes de Pau i Tecla en un lloc indeterminat de Síria o Anatòlia.

259 dC

Martiri de Fructuós, Auguri i Eulogi a l'amfiteatre de Tàrraco.

260 dC

Els vàndals saquegen Tàrraco.

Segles III-IV dC

Difusió del culte a Tecla pel Pròxim Orient.

313 dC

El cristianisme, religió oficial de l'Imperi Romà.

381-384 dC

La viatgera Egèria visita la tomba de Tecla a l'Àsia Menor.

385 dC

Primera notícia de l'existència d'una seu metropolitana a Tàrraco.

476 dC

Caiguda de l'Imperi Romà d'Occident. Roma.

480 dC

Euric, rei visigot, destrueix Tàrraco.

El llibre segueix una línia del temps imaginària, un recurs gràfic que estructura els quatre capítols en ordre cronològic, del més antic al més modern. Així doncs, el punt de partida del nostre viatge de dos mil anys serà l'antiguitat (segles I-V dC) i el d'arribada, l'actualitat. Entremig passaran moltes coses que ara mateix situarem en el context de la línia del temps. Així ens quedarà tot més clar. **Si la santa ens ho permet, comencem!**

PÀGINES
41>49

L'ALTA EDAT MITJANA SEGLES V-X D'Orient a Occident

SEGLE VI

SEGLE VII

SEGLE VIII

SEGLE IX

SEGLE X

600

700

800

900

1000

516

Arribada de monjos bizantins a Tarragona. Possible via d'entrada del culte a Tecla.

Segle VI

Tomba de la misteriosa Beata Thecla en un convent al costat del riu Francolí.

635-735

Beda el Venerable escriu un martirologi on inclou la vida de santa Tecla.

711-713

Invasió àrab de la península Ibèrica.

714-718

Els àrabs s'apoderen de Tarragona. El bisbe Pròsper fuig a l'exili. La ciutat perd importància dins del califat andalusí.

Finals del segle IX

El monjo Usuard redacta un altre martirologi on recull la vida de Tecla.

958-971

Diversos intents fallits de restauració de la seu de Tarragona amb l'abat Cesari i el bisbe Ató. La diòcesi tarragonina passa a dependre de la seu de Narbona.

LA BAIXA EDAT MITJANA

SEGLES X-XV

L'operació Tecla

INVENTIO
SEGLE XI

Es dissenya una estratègia per aconseguir la independència de la seu de Narbona i de la seu de Toledo.

RESTAURATIO ET IMPERIUM
SEGLE XII

Conquesta de Tarragona i lluites internes pel poder.

CONSTRUCTIO
SEGLE XIII

La construcció de la catedral.

TRASLATIO ET CONSECRATIO
SEGLE XIV

L'arribada del braç de santa Tecla a Tarragona.

DEVOTIO
SEGLE XV

Construcció del retaule major de la catedral de Tarragona.

SEGLE XI

SEGLE XII

SEGLE XIII

SEGLE XIV

SEGLE XV

1000

1100

1200

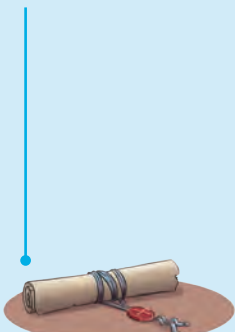
1300

1400

1500

1089

El papa Urbà II empeny els comtats catalans a la conquesta de la Tarraçona musulmana. El Camp de Tarragona, territori de croada.

1116-1118

Ramon Berenguer III conquereix Tarraçona. Oleguer, primer arquebisbe de la seu restaurada.

1171

Enfrontaments entre els normands de Bordet i els arquebisbes. Assassinat del bisbe Hug de Cervelló. Es comença a construir la catedral.

1230

Aspàreg de la Barca fa la primera consagració del temple inacabat damunt de l'altar dedicat a Tecla. Els anomenats arquebisbes constructors impulsen el culte a Tecla i les obres de la seu.

Segle XIII

Iacopo da Varazze recull les vides dels sants en un manuscrit on inclou la vida de Tecla.

1321

Arriba des d'Armènia el braç de santa Tecla. La ciutat l'acull amb grans festes.

1331

Joan d'Aragó consagra per segona vegada la catedral, dedicada a santa Tecla.

1348

La Pesta Negra s'escampa per Tarragona.

1370

Es publiquen *Les Ordinacions de santa Tecla*.

1370 - 1388

Lluita entre el rei Pere III el Cerimoniós i l'arquebisbe de Tarragona. Llegenda de la bufetada de santa Tecla.

1383

Apareixen els primers elements del Seguici Popular.

1412

El Compromís de Casp. La dinastia Trastàmara aconsegueix la corona catalanoaragonesa.

1426-1434

Pere Johan, escultor, construeix el retaule major de la catedral. A la predel·la destaquen les escenes de la vida de santa Tecla.

1426-1442

S'afegeixen més elements per enriquir el Seguici.

1453

Caiguda de l'Imperi Romà d'Orient. Bizanci.